

روان شناسی تحولی ۱

مدرس : میثم عزیزآبادی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رشد از سه تا هفت سالگی :

رشد جسمی :

با اینکه رشد جسمی کودک در این دوره به سرعت دو سال اول نیست ، ولی سرعت فراوانی دارد . یک پسر ، متوسط در سه سالگی حدود ۱۵ کیلو وزن و ۹۵ سانتیمتر قد دارد . دختران سه ساله در این سن ، کمی سبک تر و کوتاه تر از پسران هستند .

رشد جمجمه در این دوره ، از رشد سایر اعضای بدن **کندتر** است ؛ ولی در پایان این دوره حجم مغز تقریباً اندازه حجم مغز افراد بالغ است ؛ در پنج سالگی مغز کودک حدود ۷۵ درصد وزن بزرگسالی و در شش سالگی نزدیک به ۹۰ درصد آن است .

در این دوره رشد استخوانها ادامه می یابد و حرکات بدنی برخلاف دو سال اول با مهارت انجام می شود . **ماهیه های بزرگ** کودکان در این سن از ماهیه های انگشتان و دستهای آنها رشد یافته تر است ؛ بنابراین ممکن است کودکان در کارهایی مانند بستن دکمه لباس و بند کفش و ... مهارت چندانی نداشته باشند . اینرو کودکان این گروه سنی را **نباید** به کارهای ظریف و دقیق واداشت .

در این دوره تنفس و ضربان قلب منظم می شود . نفسها عمیق و آرام است و فشار خون به مرور افزایش می یابد .
رشد جسمی سریع ، کودک را برای تجربه و یادگیری بیشتر آماده می کند و به تدریج که بزرگتر می شود به شبکه پیچیده تری از تجارب دست می یابد .

دندانهای شیری میان ۲ تا ۳ سالگی تکمیل می شود و کودک را در استفاده از غذای بزرگسالان یاری می دهد . اولین دندان دائمی که آن را « آسیای شش سالگی » می نامند در این دوره می روید و پس از آن دندان های شیری بتدیج ریخته ، جای خود را به دندانهای دائمی می دهد . بنابراین آموزش بهداشت دهان و دندان به کودکان و ایجاد عادت های قوی برای پاکیزگی ، پایه گذار سلامت عمومی کودک است .

نکته مهمی که باید در مورد کودکان بدانیم ، این است که کودکان بیشتر تحت تاثیر رفتار بزرگترها قرار می گیرند تا نصیحت های آنان . بنابراین اگر بزرگسالان علاقه مندند که رفتار خاصی در کودکان شکل بگیرد لازم است که خود آن را انجام دهند .

رشد حرکتی :

حدود سه سالگی ، قدرت به کار گرفتن موثر اشیا بوجود می آید . در این هنگام ، قدرت تجسم و تخیل کودک بیشتر می شود و دیگر در موقع بازی کردن با مکعب های چوبی ، مانند دو سالگی آنها را بی هدف به این طرف و آن طرف نمی اندازد ، بلکه این قطعات را به شکل های مختلف روی هم چیده و از آنها خانه یا برج می سازد یا با پشت سرهم هم قرار دادن آنها ، قطار درست می کند .

بدن کودک بسیار انعطاف پذیر و برای بازی و فعالیت آماده است . در این دوره نیز فراهم کردن فرصتهای مناسب برای جنب و جوش ، فعالیت و بازی اهمیت خاصی دارد ؛ ولی این حرکات باید زیر نظر بزرگسالان انجام شود و کودک ساعتها به حال خود واگذار نشود .

کودکان در این سن نیاز به غذا یا استراحت را تشخیص نمی دهند و به علت تمایل به حداکثر فعالیت ، در هر بازی به دوره های متعدد استراحت نیاز دارند ، بنابراین باید قبل از اینکه کاملاً خسته و بهانه گیر شوند ، موقعیت هایی برای استراحت و غذا خوردن آنها فراهم گردد .

رشد شناختی (ذهنی) :

حدود پایان دو سالگی ، مرحله جدیدی در رشد ذهنی کودک آغاز می شود که از نظر پیاژه مرحله **پیش عملیاتی** (یعنی بچه ها یاد می گیرند که با کلمات ، تصاویر یا اشیا بازی کنند و چیزهای نامرئی را تصور کنند اما هنوز نمی توانند منطقی فکر کنند) است . از ویژگیهای عمده این مرحله **تسلط بر نمادهاست** ؛ یعنی کودک می تواند از این به بعد از نمادها به جای اشیا استفاده کند . برای مثال کودک یک چوب را به عنوان اسب یا شمشیر در بازی استفاده می کند یعنی چوب را نماد شیء دیگری قرار می دهد یا با عروسک واقعی رفتار می کند و آن را نماینده یک نوزاد واقعی می بیند .

در این دوره اگر به کودک چهار ساله ای دو گلوله گلی یک انداز نشان دهید و قبول کند که آنها هم اندازه اند و سپس یکی از آنها در حضور او پهن کنید ، به احتمال زیاد خواهد گفت که مقدار گل پهن شده بیشتر است . در پنج سالگی اغلب کودکان در می یابند که مقدار چیزی با تغییر شکل آن کم و زیاد نمی شود .

مسئله دیگری که از نظر پیاژه در این دوره ، **خودمداری** اوست ؛ یعنی در این مرحله کودک هنوز نمی تواند بین ادراکات ، افکار و احساسات خویش و دیگران به اندازه کافی تمیز قائل شود . **به عبارت دیگر ، او نمی تواند به نظر دیگران توجه کند ، زیرا نمی تواند درک کند که نظرهای متفاوتی هم وجود دارد .**

در این دوره ، پرورش فعالیت های تخیلی و ذهنی نیز باید مورد توجه قرار گیرد . والدین یا مربیان می توانند از طریق بازی ، قصه و نقاشی قوه تخیل کودک را پرورش دهند .

بعضی از کودکان چنان از قوه تخیل خود استفاده می کنند که بین دنیای تخیل و واقعیت فرقی نمی گذارند ؛ برای این کودکان باید راه حل های عاقلانه ای در نظر گرفت ، به شکلی که باعث از بین رفتن قوه تخیل آنان نشود .

در این دوره گاهی ضرورت دارد واقعیت ها نیز عینا بیان شود .

رشد گویایی :

رشد گویایی در دوره دوم کودکی بسیار سریع است . یک کودک سه ساله حدود ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ کلمه ، در چهار سالگی ۱۵۰۰ کلمه ، در پنج سالگی حدود ۲۰۰۰ کلمه و در شش سالگی ۲۵۰۰ کلمه را می داند و می فهمد . اگر کودک به کودکان برود ، خزانه لغات او از این هم غنی تر می شود . به طور کلی کودکانی که امکان صحبت کردن با کودکان بزرگتر از خود را داشته باشند یا بتوانند از رادیو و تلویزیون استفاده کنند یا امکان بیشتری برای گفتگو با بزرگسالان دارند ، دامنه لغات وسیعتری پیدا می کنند

الگوی رشد زبان در بیشتر کودکان یکسان و شامل مراحل زیر است :

- (الف) مرحله ابتدایی : تکلم در یک سال اول زندگی
- (ب) مرحله تکلم واقعی : از یک تا پنج سالگی

در نظریه پیازه ، خودمداری کودکان و در نتیجه آن ، با خود سخن گفتن خردسالان یا حرف زدن گروهی آنان بدون آنکه حرف ای دیگران را بشنوند ، از ویژگیهای بارز این مرحله از رشد است ؛ یعنی کودکان سه تا شش ساله ، علی رغم حضور در گروه ، بدون توجه به حضور دیگران حرف می زنند و در واقع به حرفهای دیگران گوش نمی دهند .

مسلم است که کودکانی که به آنها اجازه صحبت کردن داده می شود و می توانند براحتی عقاید خود را بیان کنند ، در یادگیری زبان پیشرفت بیشتری خواهند داشت .

عوامل گوناگونی در رشد گویایی کودک موثر است که از مهمترین آنها می توان **گروه همسالان** ، **رادیو** . **تلویزیون** ، **کتاب** و قصه های کودکان را نام برد ؛ ولی قبل از ورود هر عامل دیگری در رشد تکلم کودک ، **مادر** می تواند در رشد گویایی و گسترش آن تاثیر بسیار داشته باشد .